

Felvidéki Híradó.

A felvidéki magyar közművelődés szolgálatában álló társadalmi hetilap.

MEGJELENIK: MINDEN VASÁRNPAP.

<p>ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 4 frt. Fél évre 2 frt. Negyed évre 1 frt.</p>	<p>Felelős szerkesztő: Revész Lajos. A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőségre, hirdetések és előfizetések a kiadóhivataltalra címezve Turóc-Szt.-Mártonba küldendők.</p>	<p>Társszerkesztő: Fehér János.</p> <p>HIVATALOS HIRDETÉSEK DIJA 100 szög 2 frt., ezentúl minden megkezdett száz szöng 50 krral több.</p>
---	---	---

A F. M. K. E. közgyűlése.

A Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesületnek augusztus hó 6-án Lőcsén tartott közgyűlése méltóan sorakozhat az ezt megelőző 9 közgyűléshez.

Lőcsé lakossága lelkesedéssel fogadta a Felvidéki különböző részleiből odaseregelt székszámu vendégsereget s örömeinek hatásos kifejezést adandó, a zászlósiszbe öltöztetett várost este kivilágította. A fogadtatás annyira hatott a vendégekre, hogy a jelen voltak nem győznek eleget beszélni az elragadtatásról.

A közgyűlést megelőzőleg d. e. tíz órakor választmányi ülés volt, melynek főtárgya a keleti megyék csatlakozása és a székhelynek Nyitra-ról Budapestre való áthelyezése volt. A csatlakozásra felhívott megyék küldöttei, a csatlakozás feltételül a székhelynek Budapestre való áthelyezését jelentették ki. Minthogy azonban Nyitra, Bars és Turóc vármegyék a székhelynek Nyitra-ról maradás mellett egész erélyvel harcoltak, Szalavszky Gyula egyesületi elnök a kérdés elejtését javasolta, csupán azt kívánta kimondani, hogy a központi választmányi ülések rendkívüli esetekben Nyitra-ról Budapestre is meg tarthatók lesznek. Azonban ezen javaslat is heves kontroverziákra adván okot, a keleti megyék csatlakozása kérdésének tanulmányozása s az ebből folyó alapszabály-módosítások előkészítésére, az elnökből és az érdekelt

megyék két-két küldöttéből bizottság küldetett ki, mely a jövő közgyűlésnek fog beszámolni elaboratómáról.

A közgyűlés délután egy órakor kezdődött, a melyen Szalavszky Gyula belügyminiszteri államtitkár elnökölt. Beszédében fejtegette, hogy az egyesületnek nincsenek agresszív hajlamai. A magyar nyelv terjesztésével a nemzetiségiekkel teszünk jót. Előző az idő, midőn megfogják érteni az egyesület törekvéseit, bár a nemzetünk ellen éppen most szórt rágalmak, a rakoncátlanokodások, melyek a határszálen folynak és az államhataltal szinte provokálják a kíméletlen retorzióra, e feltevést látszólag valószínűtlenné tessék. Az elnök köztetszést arató beszédét azzal végé, hogy a nagy tömegek nem hagyják magukat sokáig félrevezetni. Be kell látniok, hogy sehoh a világon a nemzetek idegenajku tagjai oly teljes szabadságot, mint nálunk, nem élveznek. A F. M. K. E. működése ezen fogja mutatni a nemzetiségeknek, hogy igaz barátait a magyarság körében kell keresniök.

A többi közt a közgyűlés azt a fontos határozatot hozta, hogy tekintettel a népiszkolák, különösen a felekezetiak alacsony nivójára, felkéri az egyesületet a közoktatási minisztert, hogy az egyesületnek ezen állapotok ellen folytatott tevékenységét a jövőben az eddiginél hathatósabban támogassa.

Kivánatosnak és támogatásra méltónak jelentette ki a közgyűlés a

megyei muzeumok létesítését és elhatározta ez ügy érdekében felírni az országyűléshez.

Örömmel fogadta a közgyűlés a szegény tót gyermekeknek az Alföldön való elhelyezéséről szóló jelentést is, mely szerint eddig 39 gyermeket helyeztek el és 1423 gyermek felfogadására történt bejelentés.

A jövő évi közgyűlést az egyesület Turóc-Szt.-Mártonban szándékozik megtartani. Mi részünkről örülünk elhatározásnak, s azt óhajtuk előre is, hogy az egyesületnek minél több tagja vegyen részt ezen közgyűlésen.

A pénz.

Sokat utazott és a népeletet megfigyelt emberek azt állítják, hogy a németországi, franciaországi lakosnak az 6 pengzegységre ugyan az, mint a mi lakosságunknak a mi jelenlegi pengzegységünk, dacára, hogy az átszámítás alapon a mi forintunk 1:3 márka, illetve több mint két frank. »Két márkát vagy két frankot költöttem el«, mondja szörnyűköve a német vagy francia, míg a mi emberünk azt mondja: »csak egy forintba került a mulatság.« A német a pin-cérnek gavallér módra 2 fillért ad »trinkgeldet«, míg mi majdnem ugyan annyit minden koldusnak adunk. Nálunk egy teli kabát mostanában csak 50—60 forintba kerül; ha a franciának 120—130 frankot, a németnek 90—100 márkát kellene adni érte, elszörnyűködnék.

Mindezekből kitetszik, hogy a pénz

értéke hasonló az egyenletben keresett ismeretlen mennyiséghez, melynek az emberi felfogás szerinti értékét a nagyobb vagy kisebb pengzegység határozza meg.

Azért tartjuk mi a bevezetendő új pénz nemzetgazdasági életünk újateremtőjének: azért szükséges, hogy minél kisebb pengzegységünk legyen és hogy belőle kellő mennyiség hozassék forgalomba. Ha mi még nem is, de már gyermekeink az új pengzegységben felnőve, azt a használatnál olyan értékűnek fogják tekinteni, mint mi tekintettük a jelenlegit.

Magyarországban az élet, dacára, hogy tejjel-mézszel telt Kánaán vagyunk, meglehető drága. A conventionális, jobban mondva a társadalmi viszonyok parancsolta kiadások már igen nagyok, de sokat fizetünk terménybeli és ipari cikkeinkért is. Nálunk még a zöldségáru is józan élet mellett meggazdagodhatik drágán áruba bocsájtott cikkeinek jövedelméből. Ugyan így vagyunk az iparosokkal; panaszkodunk és panaszkodunk, hogy pang az iparunk, de azon iparágak üzői, kik közvetlen szükségleteinket állítják elő, ha szegényen is, de szorgalommal és takarékosággal lépnek pályájukra, lassankint meggazdagodnak.

Féltre ne érlessünk azonban! Mi nem ohajtjuk, hogy a termelő vagy iparos cikkeit haszon nélkül bocsássa a fogyasztóknak rendelkezésére. Oh nem! De egész más értéke lesz szemünk-

T Á R C A.

A tótok hazafias tört. dalai.

Írta: **Matunak Mihály.**
(Folytatás.)

A jó kívánat be is teljesedett, mert Karolyi Sándor összes utódai, és ő is unokái (abnepotes, 4-ik fz.) István, Lajos és György grófok dúsádagok és nagy hazafiak voltak mindig s azok jelenleg is. Avagy említsük fiat Ferencet (sz. 1705. szathm. örök. főisp. 1721. lov. ezredes 1734. egy magy. huszarezred tulajdonosa 1738. altabornagy 1741. a tisztánti részek fő hadi parancsnoka, v. b. t. t. 1745. lov. tabornok M. Terézia és I. Fer. összes lov. ezredes felett 1748. kir. főtálmokmester 1758. a közművelődés elmozdítására Nagy Karolyban nyomdat állított 1755. Eble Gabor: Egy magy. nyomda a XVIII. sz. ban, Bpest 1891. f. 1758.) unokáját Antal (sz. 1732. szathm. ör. főisp. 1759. a M. Terézia-rend viteze 1759. v. b. t. t. 1766. kir. főtálmokmester 1775. a varadi és ungvari kerületi iskolák főigazgatója 1777—82. a magy. kir. nemes testőző sereg kapitánya 1787. laborszernagy, aranygyapjas rend viteze 1791. f. 1791) kis-unokáját (pronopse) Józsefet (sz. 1768. békési, szathmari főispán, ezredes, a m. kir. helyt. tan. cancellaria 1791. és 1800-ban Szathmár. jászurgens nemes serögének vezére f. 1803)

s a többi már ismert utodját István (sz. 1797. huszartisz, nagyköv. attaché Parisban, es. kir. kamaras 1819 az orsz. magy. gazd. egyesület főalapítója s elnöke 1852—62. a M. T. Akad. egyik alapítója 20,000 forinttal, a magy. írói segélyegylet első alapítója 10,000 forinttal s elnöke, a szt. Istv. és a szt. Laszló-társulatok egyik alapítója s elnöke 1848-ban a nemzeti jogai védelmére általa fellallított Karolyi-huszarezrednek kinev. ezredes, — a főthi fényes baúnika építője 1845—55, a Krisztus-rend nagykeresztése 1854. pesti főisp. v. b. t. t. 1871. születésének 80 évfordulóján a kir. királyné s a tronörökös latogatásukkal tiszteelt meg s a király ekkor a szt. Istvan-rend megkeresztjét személyesen nyujtotta át neki, f. 1881.) Lajost (sz. 1799. jogtudor 1819. a magy. gazd. egytl. egyik alapítója s elnöke 1835—39. Abaujim. 1741—45. Nyitram. 1845-től főispánja, a M. T. Akad. egyik alapítója 16,000 forinttal v. b. t. t. az I. oszt. vaskoronar. viteze f. 1863.) Györgyöt (sz. 1802. a M. T. Akad. egyik alapítója 40,000 forinttal Congránd—Szathmár. főisp. a Pestvarosi nemzetőség 3 ik zaszóljájának őrnagya s parancsnoka 1448 koronaőr 1860. az orsz. magy. gazd. egy. lánchid az alagut-társ. az első magy. bizt. társ. az írói segély-egyl. ellenőr. bizotts. az alföldi vallás- és tisztavölgyi társ. elnöke a Magy. Földhitelint. egyik alap. s elnöke v. b. t. t. 1861. m-kir. fődvarmester f. 1877.) s ezeknek fiait; Edét (sz. 1821. 1848/49-ben őrnagy a nemzetőség-

nél, orsz. képv. f. 1879.) Sándort (sz. 1831. 1848/49-ben honv. huszárkapitány az atya ezredében, a szt. Istv. társ. elnöke (1884—89), a M. T. Akad. igazg. tag. orsz. képv. a Tiszavölgytárs. elnöke, a pestm. gazd. egytl. elnöke, a pestm. hitelszöv. kezdeményezője, alap. tagja s elnöke, v. b. t. t.): Alajost (sz. 1825. v. b. t. t. 1864. cs. kir. rendk. követ s teljhatalmu miniszter a porosz kir. s a mecklenb. nhségi, majd nagykövet az angol udvarnál, a szt. Istvanrend. nagykeresztése s az aranygyapj. rend viteze f. 1889.); Gyulát (sz. 1837. orsz. képv. 1872—75, 1875—78, a mndszentapfalvi árment. tiszai társ. elnöke, v. b. t. t. 1882. az írói egytl. a magy. lovaregyl., az első magy. bizt. társ. s a vör. kereszt egytl. elnöke, az aranygyapj. r. viteze f. 1890.) Tibort (sz. 1843. forendi-hazi alelnök, a magy. írói segély-egyl. s a képzőműv. társ. elnöke) és Istvánt (orsz. képviselő, a kor. jubil. lovas band. vezére. Eble G. A nagyk. gr. Karolyiak leszármazása, Bpest 1890.)?

A dal eredeti tót szövege és magyar fordítása így hangzik:

To šuriansko pole
Pekne urovanne,
Tam bežia v hintove
Štiri kone parne.

A na tomto poli
Vetrček previja,
Grof Karolyi Sándor
Tam statky prezira.

V šurianskom kaštili
Brani otvaraju,
Štiri kone parne
Do dvora vchádzaju.

Ten šurianský kaštil
S vency okraňuju,
V hom šuriansky páni
Krasne oblečeni.

Pri dverách kaštila
S hintovom postali,
A grof Karolyiho
Z hintova skladali.

V šurianskom kaštili
Velka slavnost stoji,
Grof Karolyi Sándor
Tam hostinu stoji.

Ti šurianský páni
Veselo hoduju,
A grof Karolyimu
V šetko dobre prajú:

»Grof Karolyi Sándor
Ty uhrov general,
Tys s Palffy Jánošom
Pokoj uzavíral!

Teba sám Rakóci
Knieža s plnomocni,
Aby si krajinsky
Dietu otvoril.

Darmo tá rozkázal
Berecsényi chytiti,
Ked knieža Rakóci
Nechcel dovoluti.

Ten satmársky pokoj
S krajnu uzavretý

ben ama pár cipőnek, mely 12—15, vagy a kilogram husnak, a mely 1 koronába kerül, mint a mely mostani pénzgységünk szerint 6—7 forintba, illetve 50 krba kerül. Takarékosabban fogunk élni, mert »termék» pénzbe kerül minden. Jobban is vigyázunk ruházatunkra, kevésbé üzzük a luxust, mert hisz pogány összegbe kerül minden »Nem szeretek váltani, mert a mint felfaltam, csak úgy gurul a zsebből» szoktuk mondani. Épügy nem igen fogjuk szereint a koronát felváltani, dacára, hogy a forintnak csak fele értékét képviseli. És azért, bármennyire hangzik is idegenzerűen, azt mondhatjuk, hogy az új pénzgységben felnövekedőknek kevesebb szükségleteik lesznek mint nekünk. »A mint szokunk, úgy élünk» tartja a közmondás. Ki tagadhatná, hogy nem elhatnánk sokkal olcsóbban, mint tényleg élünk? Csak más-kép kellett volna szoknunk. Eme szoktatásnak egyik segédeszköze a pénz.

A takarékosabb élet maga után vonja a mindennapi szükségletek fedezésére szolgáló cikkeknek olcsósodását; mert a mint erősebb a kínálat, mint a kereslet, csökken az ár is.

De másrészt azt hisszük, hogy az új pénz egyszersmind értéket fog adni olyan dolgoknak, tárgyakkal is, melyekre a gazdák, szóval a családok figyelme ki nem terjed.

Egy magyar gazdának udvarán még egy szegény család megélhetne abból, a mi ott tönkre megy, ezt mondta, már nem egy életünket és viszonyainkat ismerő külföldi. Saj-nós igazat kell neki adnunk. A zsi-bárosok meggazdagodása legjobb bizo-nyítéka a fenti állításnak. Összeszedi azt, aminek szemünkben értéke nincs, és kiszurja a nép szemét holmi semmit érő haszontalansággal, melynek tized-rész értéke sincsen.

Nem figyelünk a krajcárl erő dol-gokra, ez nem is magyar emberhez méltó cselekedt! Ha azonban annak értéke két fillér lesz, sokkal jobban fogjuk megbecsülni. Hiszen mit gon-dol: két fillért nem lehet úgy ki-dobni!

Sokat irhatnánk még az új pénz által előideződő viszonyoknál az át-

alakulásoknak illusztrálására; de meg-elégülünk az eddigiekkel. A ki csak egy kicsit gondolkodik a mondottak fölött, önmaga is kikerekítheti ma-gának a jövő képét.

És talán ebben keresendő az az általános öröm, melylyel az egész országban a valuta rendezését fogad-ták és fogadják. Nemzelgazdasági szempontból egyhannar nem hoztak még és nem is fognak hozni oly tör-vényt, mely oly mélyen fog nyulni a népeletbe és előnyösen meg fogja változtatni, mint a valuta rendezési törvény.

Magyarországnak jövőbeni gazda-ságának egyik sarka a mondott tör-vény, de nem csupán azért, mert pénz-zünk értékét biztos alapra helyezte, hanem azért is, mert a szükségtelen szükségleteket apasztotta, a cseké-lyebb tárgyakkal nagyobb értéket adott, és így a népet a józan takaré-kosság útjára terelte.

Általános tisztogatás

Mint értesültünk Dr. Haas Jakab meg-yei főorvos megkezdette hivatalos kör-utazását a cholera elleni óvintézkedések megtétele céljából.

A főorvos ur hivatalos utazásának nyomai bizonyára megfognak látszani az egyes községekben. Az udvarokból eltűnnek azok a bizonyos sűtőharna töcsék, melyek miliárdjait táplálták a legalsóbbrendű al-latlaknak; megtisztulnak a kutak — és fertőzetenlül fogják nyújtani az élet forra-sát; megtisztul a korcsmáros szesze is, és szolgál a szennyes talajhoz jobban oda fogják nyomni nyírfa seprőiket, s az orrot faesőr ammoniak helyett mindenütt el fog özőleni a kultur-népek parfainja — a karból illata.

Bizonyára nem kerülte ki figyelmét a községészségügyi bizottságnak azon kö-sülmény sem, hogy vannak e megyében községek, a hol egy-egy szobában 3—4 család lakik; a hol együtt laknak a gyer-mekek az agokkal, a hajadon — helyre suhanokkal, ifjú hazasokkal; a hol a góthós köhéscésű öszszesűrődik a gyer-mekek sirasával, a hazastársak káronko-dásával és mindez a dishermoniá beelő-vad abba a pestületikus levegőbe, melynek számára alig akad rés a kimenekülésre.

Nagy városokban az óvintézkedések még sokkal jobban látszanak, mint a mi falvainkban s kis városainkban. Férge-szemek vizsgálják a piaci áruekiket; a mézarosok ilyenkor egészséges marhák

robb minőségű húsát mérik ki, a pékek, a fűszerek versenyeznek, hogy árúikat a hatóságis orvos fekete pápa — szeme gya-nusáknak ne találja. Nálunk persze mind-ezek a dolgok nem látszanak, a verseny csekély. Sőt nálunk még azaz is kevesebb ellenőrizni valója van a hatóságis közeg-nek, hogy piacaink sem igen vannak. Hiába mutatunk nék arra az anomáliára, hogy Martonnak nincs piaca; hiába kértük a piac rendszeresítését, felszólalásunk csak annyi volt, mint a falra hányt borsó. És me fenyeget bennünket a kolera vesze-delme! Ki, és hogyan fogja most ellen-őrizni a hához hordott élelmi cikkek egészséges voltát? Ki fogja ellenőrizni, hogy például a hához hozott tejfel hami-sított-e vagy hogy az a gyümölcs a miert sok pénzért adunk elvezethető-e?

Mindezek fölvez kérdések, de ha más-hol van hatóság, mely az óvintézkedése-ket minuciózus részletességgel végre hajlja, egy talán Marton közönsége is elvárhatna, hogy már egyszer itt is történjék olyas valami általános intézkedés, mely a meg-élethés feltételeit neesak könnyítse, ha-nem kritikus viszonyok közepett biztos talajt nyújtson egészségi állapotaink bizo-ntításához.

Ez a mi óhajunk. Az élelmi szerek legkísmeretese ellenőrzése körüli teendőket pedig fekete pápaszemmel fogjuk vizs-gálni.

H I R E I N K.

— **Kiűntetés** Wekerle pénzügyminisz-ter az új pénzre vonatkozó törvényjavas-latok elfogadása alkalmából, ép úgy, mint osztrák kollégája, az első osztályu vasko-rona rendet kapta királyi kiűntetésül.

— **Turóc megye közig. bizottsága** e hó 12-én tartotta meg augusztus havi közgyű-lését a varmegye háza nagytermében Justh Kalman főispán elnökölete alatt. A gyűlé-sen a rendes szakelőadók referáltak. A penzügy-igazgató előadása szerint egyenes adoban befolyt a varmegye területén 9637 ft 85 kr. kevesebb mint a múlt év hasonló idő-szakában 860 ftrtal; a közvetett adókban több folyt be 489 ftrtal; jog és bélyeg-által-nyban kevesebb 1423 ftrtal. A mérnök néhány kázan használatának engedélyét hoz-ta javaslatul; a főorvos a varmegye egész-ségügyéről tett jelentést; ebből kitűnik, hogy bizony nem javult az egészségügyi állapot a varmegyében, sőt inkább Marton-ban és Zsambokréten a kanyaró járvány-sterület lépett fel. A kolera ellen is meg-tételek a szükséges óvintézkedések — mint az lapunk más helyén olvasható.

— **Vasuti szerencsétlenség.** Kicsiben múlt, hogy a rutkai vasuti állomáson az elmúlt héten nagyobb szerencsétlenség nem fordult elő. Egy uriasan ötözött egyén,

hogy, hogyanem, az illető maga sem tudta előadni, éjjel fölszállani akarván a vonat-ra, oly különösen ütött ki a dolog, hogy a vonat egyik labfejét összevethette. A labfej összevethetéséből arra lehet következtetni, hogy a szerencsétlenül járt ember a sötét-ségben sietében nem a vaggonba lépett, hanem a két vagon közötti üres tere s így lába a rugók közé került, melyek azt összevethették. E feltevés mellett szól ama körülmény is, hogy az illető egyén a vonat elhaladta után a sínpar közösti térben feküdt. Szerencse, hogy hamarosan észre-vették, mert ugyanazon síneken a vonat elhalozása után egy magános mozdony is elindítottatott, mely bizonyosan ketté met-szette volna az utjában hentergő embert. A baj azonban így is elég, mert a szerenc-setlen után labfejét amputálni kellett.

— **Dij kugliza.** A multror felben maradt dij kugliza tegnap és ma fejeztetik be a kuglizo társaság pályáján. Az értékes első dijat valószínűleg ifj. Topercer Lajos nyeri, aki 3 dobásra 21 babot ütött. Eddig ez a legmagasabb szám, mely azon a pályán 3 dobásra eléretett.

— **A budapesti láz** mind meszebb ter-jed a székes főváros határain kívül; már a mi vidékünkön is vannak a birközás sportjának lelkes hívei. A múlt héten két vasuti munkást szállott meg a láz; neki mentek egymásnak, mint Robinetti és Bo-yer; egy darabig nagy szakértelemmel forgattak egymást, míg végre az egyik úgy vágta a másikat a sínekre, hogy a lába azonnal kimarjult s most atkozva nemcsak a pesti, hanem a túróci Robinetti is.

— **A korytncai fürdőben** a hozzánk beküldött 22. kimutatás szerént e hó 9-éig 1213 aláló vendég volt.

— **A turista egylet túróci osztálya** úgy látszik ma megfog alakulni. Lehotzky V. főszolgabíró ma delután 3 órára aláló gyűlésre hivta össze azokat, akikről fel-tehető, hogy a turista sport iránt érde-kelőnek; e felhívásban lelkes szavakkal mutat rá a turista egyletek fontos hiva-tására, mely nemcsak abban nyilvánul, hogy a tagok számára alkalmat nyujt a testedző, egészséges sport üzésere, hanem a vidék számára is hasznat hoz, mennyi-ven évről-évre nagyobb számmal hozza-oda a természet szépségei iránt érdeklő-dőket s ezzel új jövedelmi forrást nyit a lakosság számára. Nálunk van min-den feltétel a turista egylet megalakula-sához; van intelligentiánk, mely érdeklődik e nemes sport iránt s vannak szebbnél-szebb vidékeink, melyek — ha egyszer ismertekké lesznek — messze vidékről vonják Túrócba a turistákat; csupan a kezdeményezés hiányzott eddig, hogy e kedvező körülmények felhasználtsanak. Melegen üdvözöljük a közügyek iránt buzgó főszolgabíróit e kezdeményezésert s előre is élénk, hosszú életet kívánunk a ma megalakuló turista egyletnek.

— **A vallás és közoktatásügyi minis-ter** az állami iskola építésen alkalmazott munkás személyzet megjutalmazására 300 frot utalványozott Szüllo Geza kir. taná-csok kezéhez, egyúttal megbízva őt ez összeg méltányos felosztásával.

— **Nagy tűz volt Ruttkán** e hó 11-ére virradóra. Eddig ismeretlen okból gyijult a főszerter egyik kis kamrajá, melyben a napi szükségletre készletben tartott olaj, petroleum stb. volt s innen a tűz rohamos gyorsasággal terjedt el a főszerter egyik szárny épületében, melyben — eddigi szá-mítás szerint — vagy 1/0 ezer forint arú fölszerelés volt összehalmozva. Terme-szetesen arra gondolni sem lehetett, hogy a szerterben dúló veszedelmet elfojtani lehessen; nézni kellett, hogy a barsony' selyem, finom gepész készlet stb. stb. mind a langok martaleka legyen. Arra lehetett es kellett a nagy szelben törekedni, hogy a tűz tovább terjedése megakada-lyoztassék, mert ha a közvetlen szomsze-dos farakart tűz fog, ebből kiszámitha-tatlan — valószínűleg az egész vasüti to-telep — veszedelme lett volna. Az égő szerter két oldalán hat lokomotiv vezéte a gözzivattyú teendőt s a vízvezeték vi-zét hó sugarakban zúdították az égő épü-letre, melyet, miután megmenteni úgy sem lehetett, bedöntöttek. A hőség oly nagy

Bude tvoje meno
Večne spominati.
Gróf Károlyi Sandor
Nech tá pan Boh živi,
Nech tvé velké meno
Požehna a vidi.
Nech tvoji potomci
Stastive panuju.
Nech uhorsky narod
Vzdy verne miluju!
Magyarra fordította Schmidt Géza.
A surányi határ
Egyenes, szép róna
Négy paripa vágat
Befogva hintóba.
S ezen a határon
Jatszi szeló tamad,
Gróf Károlyi Sandor
Nézi uradalnat.
Surányi kastélyban
Nyitják a kapukat,
S udvarára robob
A szép négyes fogat.
A surányi kastély
Koszorúkkal fedve,
Benn' surányi urak
Fényes oltózetbe'.
Kastély ajtójanál
A hintó megallott,
S az urak letettek')
Gróf Károlyi Sandort.

Surányi kastélyban
Ma nagy unepesg lesz,
Gróf Károlyi Sandor
Ott lakomát rendez.
A surányi urak
Vidaman mulatnak.
Es gróf Károlyinak
Minden jot kívannak.
Gróf Károlyi Sandor
Te magyar fővezér
Te Palfy Jánossal
Nagy békét kötöttek.
Teneked Rakoci
Fejdedem hagyja meg,
Hogy az országgyulest
Te magad nyitnad meg.
Haba fogatott
El téged Bercsenyi
Ha ebbe Rakoci
Nem akart egyezni,
A szathmári beke
Hazánkál megkötvé,
Elnemetni fogja
Nevedet orokre.
Gróf Károlyi Sandor
Az Isten efessen.
A te nagy neveden
Szent adása legyen.
Utodaid mindig
Boldogul éljenek,
Es híven szeressék
A magyart nemzetet!
Dallama g dur 4/4 ütemben 1/4
d (a von. alatt) g g (2 von.), g a h,
Gróf Károlyi Sandor

a g fis e d fis 1/4
Nech tá pan Boh ži- a.
1/4 1/4 1/4 vi;
g e d, d c h (a v. alatt)
Nech tvé vel-ke meno, e d, c h,
d d (4 von) na a ridi,
Požeh 1/4, g e d, d c h (a von. alatt)
nech tvé vel-ke meno, 1/4
g g (2 von.) a a, d (a v. alatt) fis g
požeh ná a ri di.
A 3 és 4-ik sor ismételtetik, amint fel-tuntintűk.
Azon kellemes helyzetben vagyunk
hogy a fenti notában megéneket surányi
búcsúról, melyen gr. K. Sandort, a haz,
urat oly szépen felköszöntöttek, birunk tört.
adatokat s tudjuk az idejét is, mely ismét
mutatja a dal korat. A Magy. Tort. Emlé-
kek IV. kötetében Szalay László 1865-ben
közöttette gr. K. Sandor 1726—1740-iki
naplóját, melyben a többi közt ezt is írja:
»1730. Junius. Istennek kegyelméből virattam
szerencsésen ezen beallott holnapra is Su-
rányban, kinek folyasat Isten rendelje maga
szent akaraja szerint. I-ma hújus hordoztam
meg Halasz Péter uratot (lévai nemes) az
egész jószágban, oppinóját veven. A *Templo-
rum dedicatioja levén* (sz. Haromszög vasár-
napja, a mikor Surányban búcsú van), *de-
votálztunk, s Kostján uram s több jóakarón
érkezően mulattam.*
Ime tehát e surányi búcsú 1730. jun.
4-én volt s e búcsúnak szép megéneklése e
tót dalunk (Vége köv.)

1) Károlyi S. grófnak alább idézendő naplója szerént e híragrabán és podgrábnak szüvedett azért lettek le a hintórol.

volt, hogy 40 meter távolságban is pörkölte az embert. Igen érdekes látvány volt, mikor a benzín meggyúlt s zöldes lángja torony-magásra csapódott fel az ég felé; az is érdekes — és részben veszedelmes is — volt, mikor a közelében levő durranýúk, melyeket éjjeli veszedelm idején a vonatok megállítására használnak, felrobantak. Egy áda ilyen durranýú egyszerre robbant fel, mintha óriási agyut sütitők volnának s 150 db külön-külön sült el, mint mikor a háborúban sortüzet adnak. Ha a szakszerű munkának, nem csak a tűz tovább terjedése akadályoztatott meg, hanem a főszerít őrödi s másik szárnyépülete is megmenyített. A tűz éjjel 1/2 3 órákor kezdődött s reggel 8 óráig égett, de még delután is füstölögött a romhalom. A kár közel 200 ezer forintot rög. A hivatalos vizsgálat ott már megindult.

— A valutára vonatkozó törvények innárr szentesítettek s így a szentesítés napjától, vagyis augusztus 11-étől kezdve már korábban is lehet számítani. A törvény értelmében bárkinek jogában áll — ha van miből — tíz és huszorosokat veríteni de a vereséért a finom arany minden kilogramja után 6 koronát kell fizetni. A veresére beadott aranyrudak azonban nem lehetnek 2 és fel kilogramm kisebbek. Egy kgm tiszta aranyak az ára 1638 frt illetéggel 3276 korona. (Eddig egy kilogram tiszta aranyak ára 1395 arany frt volt, melynek folyó értéket úgy tudtuk meg, hogy az időről—időre változó agiót az 1395 arany frt hozzászámítottuk.)

— Jani Janos szántársulata Privigéről Aranyos-Maróth közöltött, s ott aug. 6-án kezdette meg előadásait Csiky Gergelynek „Örök törvény” című 3 felvonásos színművével. Ezen előadásról, mely a mártóni színpártoló közönség tetszését is egészen megnyerte volt a társulatnak itt idézese alkalomával, ezeket írta a Barsi Ellenőr: H. Nagy Ida (Szilvia, Kalocsa Róza (Marcella) művészelv jatszottak, alakítottak nagyobb színpadokon is számot tenne. A férfiak közül kiváltak: Darvay Miklós (Orláthy Gyergy), Kerényi Béla és Hevesi L. A közönség az első előadásban igen esékély számmal jelent meg, pedig akik jelen voltak, igazi művelvezettel nezték az előadást. A társulat megjelenésével is előtűnt a rendes vándorszínezés-társulatok szokásaitól, melyek mielőtt eljötték volna a városba, máris eldöntötték maguk a közönséget. Berletet nyitottak előre és a felszedett berlet-pénzekkel váltottak ki magokat előbbi állomásokról. A mostani társulat igazgatója önbizalommal mondta, nem kérünk előre berletet, jatszunk előre kétszer-háromszor és ha megérdemeljük, csak akkor partoljon a közönség. — Laptársunk reméli, hogy Aranyos-Maróth intelligens közönsége pártolásba veszi a társulatot, mely azt meg is érdemli. És ezzel nekünk is elég van tevé, leküszörített meggyöszik, hogy oly társulatra fordítottuk hazafias aldozat-észeágunket, mely más helyütt is megállya helyet. Kivanjuk, hogy az érdemes társulat a anyos-Maróthon is jól érezze magát, mint Martonban.

— A zonadíszabás jóvője. Lukacs Béla kereskedelmi miniszter úgy a személy, mint aradíszabason nem szandékozik lényegesebb modostásokat veghez vinni. A miniszter nem szandékozik sem a zónák számat szapontni, sem a XIV-ik zóna díjteteleit fölemelni, bar a zonadíszabás egyes részleteinek modostása előtt nem fog elárközni. A modostás abban fog állani, hogy egy regbő tervezetre visszatérve, a zonadíjakat meg jobb fogja szállítani — a luxusvonatok menetárainak kivételével. A XIV ik zóna díjteteleinek megmaradását azzal ökölja meg, hogy a vasút oly üzlet, melynek a gyakorlati élet követelményehez kell szimulna s melyet nem helyes toriak szerint igazgatni. A gyakorlati tapasztalat azt mutatja, hogy a magas utazási díjak a ni viszonyaink között prohibív jelleggel bírnak. Nepünk nagy része ma képes megfizetni a legnagyobb távolságnak legolcsóbb tetelet, a 4 forintot, ha valamely ok miatt utaznia kell; de ha a vasút ugyanattól pl. 10 forintot követelne, az illető nem fog utazni, mert ezt a költséget már nem bírja elviselni. Az új kereskedelmi miniszternek valamint egész programja, úgy ezen szan-

déka és országszerte közmelegedéssel találkozott.

— A kolera. A fővárosi tisztí főorvosi hivatalban egymást követik az intézkedések melyekkel a kolerajárvány behurcolása eseteire a fő és szekváros közözségészeágü viszonyainak a legjobb állapotba helyezésével a nagyobb veszedelmet elhárítani lehet. — A legbiztosabb és leghathatosabb óvszer orvosi tekintélyek állítása szerint a cognac. Ennek bevásárlásánál azonban óvatosságnak kell lenni s csak oly óg gyártmányt elfogadni, melynek jósága el van ismervé. Ily szempontból legjobban ajánljuk gróf Esterházy Geza angyalföldi gyártmányt, mely francia mód szerint, idegen anyag hozzávegyítése nélkül tiszta borból van készítve, mit eléggé bizonyít az a körülmény, hogy mindazon kiállításokon, melyeken z angyalföldi cognacgyar részt vett, a legelső kitüntetésekert nyerte el. Központi iroda: Budapest, külső-váci-út 2.

— A sz. István napi ünnepe, vére felrاندólok el ne, misszassz megtekinteni a fővárosi vígadóknál 48—49-iki szabadságharcunk emlékeinek gyűjteményét. A 48-as kiállítás az idén teljesen rendezett és ezenkívül igen nagyszámu újabbakat kapott ereklyéket és képeket tartalmaz. Külön szobában lettek csoportosítva a Petőfi képek és ereklyék. Külön csoportban vannak a hős Bem apóca, gróf Guyonra és a vértanúk szobája mellett — Görgeyre vonatkozó emléktárgyak és képek. A kiállítás mostan 1800 képet és harmadfelezer emléktárgyat tartalmaz. Kétszer annyit, mint tavaly.

— A legjobb szaklap a vaskereskedők, lakatosok, bádogosok, kovacsok és gépészek számára, a Fekete Adolf szerkesztése alatt évek óta megjelentő „Magyar fém és gép- ipar” című szakközlöny, mely azonkívül, hogy a legújabb találmányokról képez magyarazatokat közöl, a fémek piaci áráiról tudostársakat hoz. Ezenkívül közli a legújabb arlejtéseket a vállalkozással foglalkozó iparosok számára. A lap kitűnő és szakavatott munkatársakkal rendelkezik. Előfizetési ára negydeverre csak 1 frt. megjelenik havonként háromszor Szakba vágó apró hirdetésekert ingyen vesz föl.

Uj találmányok és műszaki leírások.

Közi: Bergl Sandor első budape. tá szabaldalmi irodája Budapest VI. Andrassy út 30

A fonograf használata az állati hangok tanulmányozásánál. Garner tanár a washingtoni állat-kertben fonograffal tett kísérlet annak kimutatására, vajjon az állati hangok érthető szótágok-e vagy sem. A tudós két hosszabb ideig együtt lakó majmot választott el egymástól. Most a nőstény ketrece elé egy fonografot állított, melybe az állat azonnal bebeszél, mire ő a fonograft a him ketrece elé vitte és a hangot ismételtette. A him ketrece elé vitte és a hangot ismételtette. A him majom meglepetése nagy volt. A fonograf kurtjébe valig bedugta karját, de csakhamar csalódva visszahúzta azt és észrevehető érdeklődéssel bamaulta meg a készüléket. Miután sikerült Garnernek a fonograffal a csimpans nyelven kifejezést „tejt hangot utánozni, elvitte a készüléket egy kapucinus majom ketrece elé és ott ismételtette a hangot. A majom azonnal felé fordult és miután Garner meg 3 vagy négyyszer ismételtette és szót a majom ugyanazt hallatta, odafutott szeszejéhez, melyből rendszeren inni szokott, a racszatához hozta és anélkül, hogy Garner tejt vagy más íható folyadékot, mutatott volna, a majom többször hangoztatta a „tejt” szót, már tudniillik majomnyelven. Ugyanez az íly módon örökítette meg a Garner a fajdaiom és félelem hangjait is. Ha az utóbót 3—4-szer hangoztatta, a majom észvevettlen futoktat ketreceibe n Garner ez alkalommal 8 vagy 9 hangot tanult megismerkedni; ezek magánhangzók, melyek a majomnyelv elemekinek tekinthetők. Megjegyezzük még, hogy a majomnyelv dialektusokban gazdag és benne logyakk-rabbann az „u” és „i” hang fordul elő, míg az „e” és „o” teljesen hiányzik.

Fehér vas. Egy valenciai (Spanyolország) iparos oly vegyi préparátumot talált fel, mely folyós vas közbe keverve, azt egész

tömögeben, rögtön megfehériti. Az íly módon előállított fehér vas törési és polírázási felülete fényes mint az ezüst és nagyon kemény. A feltaláló Spanyolországban már kapott szabadalmat és úgy hírlík, hogy Európa többi államaiban is vesz szabadalmat.

Személtés színnékök részére. Jelen találmány tárgya egy oly készülék, melynek használatával a színeket felismerhetik. A készülék a tarka üveg sajátságán alapszik, azaz az üveggel egyenlő színű tárgyakról jövő fényugarak kevésbé absorbáltaknak, mint a másképen festett tárgyakról jövő sugarak. Legjobban absorbáltaknak a kiegészítő színek fényugarai. Fontos szerepe van a készülékben a prizmának, melylyel a fényugaraknak más irány adható. A találmány szabadalmi igénypontja következőkép hangzik: „Az egyik oldalán sima a másik oldalán két vagy több metszett lapra köszörült üveg épon anyyi tarka üveggel egy szemüvegbe való egyesítése.”

Természetes színű fénykép. Természetes színű fényképek előállítása mind ez ideig lehetetlennek tartottak, de most Vogel tanár és Ulrich chromolitographus megáfolták ezen nézetet. Természetes színű fényképek előállításánál a fődolog a fotomechanikai nyomási eljárás, mely három lap alkalmazásával az eredeti tárgy minden színárnyalatát a legnagyobb hűséggel visszaadja. Mint tudva van, minden szín előállításhoz a három alapszín (sárga, vörös, kék), bizonyos arány szerinti öszekeverésével álltak. Ezen alapszín egy új eljárás és azért használnak itt három, egy sárga, egy piros és egy kék lapot egymásra fektetve. A „Magdeb. Ztg.” szerint: igen meglepő, hogy ezen három színes lapot a fotográfia önmaga állítja elő, ha a készülék lensejébe elé párhuzamos tükör-üveg közé zárt folyós oldatot tesznek, amely felalálón „szürönök” neveznek és mely csak sárga, vagy vörös, vagy két sugarakat bocsát keresztül. Aki tudja, hogy minő különböző a színek öszevetéle, az méltán csodálkozhatik azon, hogy lehetséges volt módot találni azokat ama három alapszínre szétbontani. Habár minden színárnyalat a három színből előállítható, még bizonyos, hogy a természetben minden színárnyalat ilyen keverék útján jött létre. Azért a további észleletekig tartunk e kérdést függőben, habár a gyakorlatban minden színérték egészen maradék nélkül a három színes lapra hozható, mégis az erős megközelítést tevézzük csak fel. Ezt bizonyítják képekről, mint pl. tájképekről felvett legelőkétesebb utánzók, habár az utóbbiak lefényképezése sok nehézséggel jár. Elő személyekről természetes színű fényképek előállítását meg nem sikerült. A természet színei ezen eljárással szemben merevebben viselkednek, mint az egyszerű keveréssel előállított mesterséges színek. Már most is annyira kifejlődött ezen bar még nem tökéletes eljárás, hogy nemcsak joggal sorolhatók a grafikus művészetek közé, hanem előreláthatólag e téren lényeges változásoknak lesz okozója.

Nyilttér.

Az e rovatban foglaltakért nem vállal felelősséget a Szerk.

Fekete, fehér és színes damast selymeket meterekenként 1 frt 40 krtól 7 frt 75 krtig (38 különböző fajtában szállít, 1-es megrendítéskor egy öltönyökre vagy egész vevőkben és postabér- és vámtmentesen HENNEBERG G. (es. kir. udvari szállító) és gyemgyára Zürichben. Mntak postafordulóval küldenek s Svajczba címzett levelekre 10 kros bélyeg ragasztandó.

Epilepsia (eszkór)

viszaszes nélkül gyógyítható. A tudomány eme csodás sikere ezer és ezer alkalommal bebizonyult.

Bővebb értesítést ad levélpósta-bélyeg beküldése mellett

„Office Sanitas” Paris 30, Faubourg Montmartre. 3—14

HIRDETÉSEK.

214 szám. 1892

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezenel kozhírre teszi hogy a lipóti újvári kir. zarasbiróság 1729/892. folyó számu végzése által Zatyko Marton Szentpéteri lakos javára Martincsek szül.: Csatos Éva, — és Csatos Janos Szentpéteri lakosok ellen hatralké 335 frt köte, ennek 1892 évi június hó 2 napjától számítandó 6% kamatai és eddig öszesen 30 frt 55 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával mindkét alperesnél együttesen bíróság lefoglalt és 665 frtra becsült és pedig Martincsek szül.: Csatos Évánál különféle szobabutor, — két ló, — egy vastengelyű fuvaros szekér, — és négy sertés, — Csatos Janosnál szintén különféle szobabutor, — két ló, — egy szekérke, — egy szar, egy vastengelyű fuvaros szekér, — két sertés, — egy mangorló — és egy deszából álló ingóságok nyilvános árverés útján eladotnak.

Mely árverésnek a 1729/1092. folyó sz. kiküldött rendelés végzés folytán a helyszínen, vagyis Szentpéteri községben alperesek lakasan leendő eszközésére 1892-ik év Augustus hó 22-ik napjának delután 1 óraja határidőül kituzettek és ahhoz a venni szandékozők ezenel oly megjegyzéssel hivattak meg: hogy az érintett ingóság ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígerőnek becsaron alól is eladotni fognak.

Az árverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ban megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt: Lipóti Újvárot 1892 ik évi Augustus hó 8 napján.

Plächel Antal kir. bir. végrehajtó.

TISZTA VÉR az egészség!

Titkos betegségek, arczfoltok, kiütések, sápadtság, általános fáradtság, elgyengülés eltűnnek a tiszta vértel. Ez elérhető módszerünk alkalmazása által. Teljes sikerért kezeskedünk. Kérdéseknél postabélyeg melléklendő.

„Office Sanitas” Paris 30, Faubourg Montmartre. 3—14

Az egészség ápolása.

Gyógyszerek

melyek ezer meg ezer orvosi tekintélyes és magánköz bizonyítványai által kitüntettet készítenyek.

Dr. MILLER MOHSAVA

különösen jó eredménnyel hat köhögés, rekedtség, torokfájás, nyálkasság és tuberkulozis keletkezése s általában az összes lélekesi szervek kóros állapota ellen, ép úgy felmentek — mint gyermekeknél

ára 50 kr.

Dr. Miller préservatív balzsama görösköt ellen.

Ezen balzsamot ajánljuk gyomorfájás alkalmával, gyomorgörösköt, gyomor katarrh, gyomordagánokat, hasmenést és köhögést. Kólikánál majdnem azonn. hat. Kitűnő hatással bír minden idült betegnel mivel az emésztést jelen ékeken előmozdítja. Ezen kitűnő gyógyszernek nem szabad hiányozni egyetlen egy házban sem, főleg falun.

Egy üveg ára 1 frt 50 kr. 1/2 üveg ára 80 kr

Foraktárol Magyar-Osztrak monarchia részére MAKROVITZKY PETER Lipóti-Rózsa-hegyen bír

A központi szétküldési raktar van: MILLER J.

gyógyszerésznél BRASSÓBAN (Erdély).

